

Perspectiefnota 2015 Midden-Drenthe

16 juni 2013

inhoud

inhoud.....	2
Samenvatting	3
1. Leeswijzer	5
2. Sociaal en duurzaam	6
2.1. Intro.....	6
2.2. Coalitieakkoord	6
2.3. Sociaal beleid	7
3. Actueel	8
3.1. Intro.....	8
3.2. Twee kanten	8
3.3. Lokaal	8
4. Begroting 2015.....	10
4.1. Intro.....	10
4.2. Begroting 2015	10
4.3. Meerjarenperspectief.....	10
4.4. Transitie	11
4.5. C-reserve.....	11
5. Bestedingsplan	12
5.1. Intro.....	12
5.2. Plannen in ontwikkeling.....	12
5.3. Algemene toelichting.....	14
5.4. Bestedingsplan in schema	14
5.5. Toelichting bestedingsplan per onderdeel	15
6. Bezuinigingen	17
6.1. Intro.....	17
6.2. Algemene toelichting.....	17
6.3. Bezuinigingen in schema	18
6.4. Toelichting bezuinigingen per onderdeel.....	18
7. Lokale lastendruk.....	22
Bijlage - kaderbrief begroting 2015	23

Samenvatting

Sociaal en duurzaam

De Perspectiefnota 2015 is, na het coalitieakkoord 2014-2018, het eerste integrale bestuurlijk-politieke document op basis waarvan de gemeenteraad in debat gaat.

In lijn met dat coalitieakkoord is in de Perspectiefnota terug te lezen dat het meer om mensen en minder om wegen en ruimte gaat.

Bij de begrotingsbehandeling in november 2014 hoop het college nog meer concreet te vertellen met welke concrete plannen hij het coalitieakkoord gaat uitvoeren.

Ongeacht de beeldvorming van de afgelopen periode, Midden-Drenthe staat nog steeds voor sociaal beleid. Wie het zelf niet redt, valt door ons beleid niet tussen wal en schip.

Actueel

De financieel economische situatie lijkt langzamerhand te verbeteren. Tegelijk is dat nog niet zichtbaar in bijvoorbeeld het aantal werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden.

In 2015 zal het veel en vooral gaan om de invoering van de zogeheten transities. In veel opzichten zal 2015 daarvoor een overgangsjaar zijn.

De transities betekenen een verandering in de samenleving en het samenleven. Om dat proces zorgvuldig te laten verlopen, kiest het college voor een zachte landing.

Begroting

Het tekort voor 2015 komt uit op € 2,3 miljoen. Voor de jaren 2015 tot en met 2018 komt het verwachte tekort uit op ongeveer € 4,8 miljoen.

Voor wat er aan nieuw beleid naar de gemeente komt onder de noemer van de transities geldt: we gaan uit van budgettair neutrale invoering en monitoren de werkelijkheid in 2015 om dan zo nodig aan te passen vanuit de C-reserve en de BDU-CJG reserve.

Bestedingsplan

Niet alle plannen leiden (nu al) tot bestedingswensen. Voorbeelden van zulke plannen zijn “Dörpshoezen Onbeparkt Holdbaar”, de inzet van de Buitgewoon opsporingsambtenaar, de realisatie van een gedeelte van de dorpsvisie Spier, sportmaatregelen, zonneleningen en de ontwikkeling van wijken.

De plannen waarvoor wel geld nodig is, staan hierna op een rij.

tabel 1

nr	omschrijving	krediet (met structu- rele lasten)	struct. lasten	incid. lasten
1.	Westerbork Brandenweg	1.000.000	80.000	
2.	Woonservicezone Beilen – Kindcentrum Beilen			100.000
	Woonservicezone Beilen – Karspelhuus		35.000	
3.	Veiligheid		10.000	
4.	Stefanustoren Westerbork			115.000
5.	Fonds inwoners-initiatieven			25.000
totaal		1.000.000	125.000	240.000
totaal beschikbaar			125.000	618.900
saldo			0	378.900

Bezuinigingen

Om het tekort van € 2,3 miljoen in 2015 op te vangen, is er voor ongeveer € 1,3 miljoen aan bezuinigingen mogelijk uit de in het coalitieakkoord genoemde mogelijkheden. Hieronder staan ze in een tabel.

De resterende ca. € 1 miljoen kan in 2015 opgevangen worden vanuit de C-reserve. Dat is een logische keuze omdat in het tekort van € 2,3 miljoen ook ongeveer € 1 miljoen wordt veroorzaakt door uitgaven in het sociale domein (bijvoorbeeld Wmo, Alescon, re-integratie).

tabel 2

nr	omschrijving	bedrag
1.	sport	11.000
2.	nieuwkomers	16.000
3.	lokaal onderwijsbeleid	30.000
4.	groen openbare ruimte	150.000
5.	verkeersborden	3.000
6.	wegen, bruggen en verlichting	125.000
7.	onvoorzien	50.000
8.	voorzieningen bestuur	2.000
9.	lijkbezorging	10.000
10.	rekenkamer	20.000
11.	actualiseren begroting	162.000
12.	bedrijfsvoering	150.000
13.	ruimte nieuw beleid	625.000
totaal		1.354.000

1. Leeswijzer

De opbouw van deze Perspectiefnota is de volgende.

In de eerste geven wij een politiek/bestuurlijke verantwoording.
(*Sociaal en duurzaam – hoofdstuk 2*).

Daarna beschrijven we de (financiële) actuele situatie. Ook beschrijven we de grote thema's voor de lokale politiek.
(*Actueel – hoofdstuk 3*).

Het volgende hoofdstuk gaat over de voorlopige uitkomsten van de begroting 2015 en het bijbehorende meerjarenperspectief.
(*Begroting 2015 – hoofdstuk 4*)

Vervolgens komt het bestedingsplan aan de orde, eerst in een tabel en daarna per onderdeel toegelicht. In dit hoofdstuk benoemen we ook een aantal andere plannen. Sommige van die plannen leggen we al in 2014 via aparte voorstellen aan u voor, andere plannen hebben wel betrekking op 2015 maar kunnen we in deze Perspectiefnota nog niet op geld zetten.
(*Bestedingsplan – hoofdstuk 5*)

Het volgende hoofdstuk zet de bezuinigingen voor 2015 op een rij.
(*Bezuinigingen – hoofdstuk 6*)

Het laatste hoofdstuk gaat over de lokale lasten: de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.
(*Lokale lasten – hoofdstuk 7*).

In een bijlage staan de uitgangspunten die we hanteren bij het opstellen van de conceptbegroting. Zoals door uw raad eerder aangegeven, heeft u het vaststellen van deze technische uitgangspunten aan ons college overgelaten.

2. Sociaal en duurzaam

2.1. Intro

De Perspectiefnota is de nota waarin we als college onze voornemens voorleggen aan u als gemeenteraad. Het is de eerste stap op weg naar de begrotingsbehandeling in november 2014.

Het is de afgelopen jaren gebruik geworden in onze gemeente dat u als gemeenteraad vóór de zomervakantie op basis van deze nota met elkaar in debat gaat, zonder overigens de nota zelf vast te stellen.

Door middel van dat debat reikt u ons uw ideeën en wensen aan, die we bij de verdere voorbereiding van de begroting kunnen verwerken.

Meer nog dan de begrotingsbehandeling zelf, is het debat over de Perspectiefnota daarmee een belangrijk jaarlijkse inhoudelijke debat in de gemeenteraad geworden.

2.2. Coalitieakkoord

We staan aan het begin van een nieuwe bestuursperiode met een coalitie die er anders uitziet dan tijdens de vorige periode. Dat is terug te lezen in het coalitieakkoord dat voor ons als college het richtinggevende politieke document vormt. We kiezen er nadrukkelijk voor om onze beperkte financiële middelen direct in te zetten voor mensen en dus minder voor onze wegen en openbare ruimte. Daar past meteen een relativering bij: voor het onderhoud van wegen, water, riool en groen blijft geld beschikbaar, alleen wel wat minder dan we gewend waren.

Daar komt nog iets bij. Over een aantal onderwerpen heeft u als gemeenteraad al besluiten genomen. Bijvoorbeeld over de uitvoering van een deel van het Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan, zoals de aanleg van fietspaden en rotondes. Die besluiten voeren we gewoon uit. Er zijn ook ontwikkelingen waarvoor we als gemeente nog niet daadwerkelijk geld beschikbaar hebben gesteld, maar waar we ons al wel aan verbonden hebben. Voorbeelden daarvan zijn de Woonservicezone in Beilen en de dorpsvisie Spier (onder andere de aanleg van een geluidswal). Ook daaraan achten we ons als betrouwbare overheid gebonden.

Het coalitieakkoord zelf is aan de orde geweest in de gemeenteraadsvergadering van 8 mei 2014. We zullen daarom niet alles herhalen wat in het akkoord te lezen is. U mag wel van ons verwachten dat de in het akkoord verwoorde koers (sociaal en duurzaam) in deze nota herkenbaar is.

Het is ons voornemen om in de aanbiedingsbrief bij de begroting verder in te gaan op onze concrete plannen om het coalitieakkoord uit te voeren.

Verderop in deze nota kijken we kort naar de actuele financieel-economische situatie. Zoals het nu lijkt staan we als gemeente opnieuw voor een forse bezuinigingsopdracht. We zijn benieuwd hoe u als gemeenteraad aankijkt tegen de invulling van die opdracht, op basis van een inhoudelijke gedachtewisseling op 3 juli 2014. We kennen een lange periode van breed gedragen beleidskeuzes en we gaan als college graag op die weg verder.

2.3. Sociaal beleid

We kunnen en willen in deze Perspectiefnota niet voorbij gaan aan de actualiteit. De afgelopen weken is er sprake geweest van een sterk negatieve beeldvorming van onze gemeente en ons gemeentelijk beleid.

Desondanks spreken we als college de overtuiging uit dat het sociaal beleid in Midden-Drenthe nog steeds terecht “sociaal” beleid heet.

De komende maanden zullen het beleid en de uitvoering ervan onderwerp van een extern onderzoek worden. We wachten de uitkomsten daarvan met een open houding af. En als we als gemeenteraad, college en organisatie van die uitkomsten kunnen leren, dan zullen we dat wat ons betreft zeker doen.

Tegelijk kunnen we in de tussentijd niet stilzitten. De komst van de Participatiewet dwingt u en ons om het beleid en de lokale regelgeving op basis van die wet de komende maanden vorm te geven. We zullen het gesprek daarover in alle openheid met u aangaan, ook als tegelijk een onderzoek naar het actuele beleid gaande is.

Voor ons als college staat daarbij op geen enkele manier ter discussie dat het beleid op grond van de Participatiewet opnieuw sociaal beleid zal zijn. Dat betekent stimuleren en ruimte geven waar dat kan, ondersteunen waar dat nodig is, sturen en corrigeren waar dat niet te vermijden is. Daarbij telt ieder mens mee, ook als ze beperkt zijn in hun middelen en mogelijkheden.

3. Actueel

3.1. Intro

In dit hoofdstuk kijken we om ons heen. Wat zijn vooral landelijke en regionale ontwikkelingen en wat gebeurt er lokaal?

Binnen die context bevindt zich onze keuzeruimte.

3.2. Twee kanten

Het lijkt op de bekende medaille met twee kanten.

Zowel op wereldniveau als nationaal lijkt de financieel-economische crisis op zijn retour. Zo horen we economen en politici spreken. Er is weer sprake van enige groei. Dat kan ook verwachtingen scheppen voor de financiële armslag van gemeenten.

Aan de andere kant is dat herstel nog niet te zien in bijvoorbeeld het aantal werkloze inwoners. Voor te veel mensen is dat de harde realiteit van elke dag en voor hen zijn teksten over herstel niet toepasbaar in hun leven.

Die twee kanten van de medaille stempelen ook onze politiek bestuurlijke koers. Ons financieel beleid blijft behoedzaam. We houden rekening met tegenvallers. Tegelijk zoeken we binnen de beperkte middelen die we hebben naar nieuwe initiatieven om bij te dragen aan een sociale en duurzame samenleving.

3.3. Lokaal

Het is geen verrassing wat ons in 2015 als lokale overheid het meest zal bezighouden: de invoering van het nieuwe sociaal beleid, wat we doorgaans vangen onder de naam “de transities”.

Vanaf 1 januari 2015 zijn we als gemeente verantwoordelijk voor de Jeugdzorg en voor een groot deel van de taken die voorheen onder de AWBZ vielen. Daarnaast treedt naar verwachting ook de nieuwe Participatiewet in werking, inclusief een aantal (strengere) landelijke bijstandsregels.

Voor ons betekent dat “alle hens aan dek”. Net als alle andere gemeenten hebben we in 2014 nog maar beperkt tijd om alle voorbereidingen daarvoor af te ronden. In veel gevallen zult u, soms noodgedwongen en/of op voorschrift van het Rijk, waarschijnlijk kiezen voor overgangsmaatregelen. Zodat we in de jaren 2015 en later pas echt de kans krijgen en nemen om eigen beleid op deze drie terreinen verder vorm te geven.

Het gaat daarbij niet enkel om het invoeren van een aantal nieuwe regels. De transities en de onderliggende gedachten, door u als gemeenteraad in uw eigen uitgangspunten in woorden gegoten, betekenen een veranderende samenleving. Veel meer dan we gewend geraakt zijn, zijn onze inwoners aangewezen op elkaar. Het is aan ons als lokale overheid om dat proces waar mogelijk en nodig te faciliteren.

We kiezen daarbij in het coalitieakkoord voor een zogeheten zachte landing. Als het nodig is, passen we er de eerste jaren geld bij zodat inwoners niet door ons beleid tussen wal en schip raken. We komen daarop in het volgende hoofdstuk terug.

4. Begroting 2015

4.1. Intro

Hieronder staan de eerste indrukken rond de begroting 2015 en het meerjarenperspectief voor de jaren erna. De bedragen zijn nog niet tot op de cijfers achter de komma nauwkeurig, maar geven wel een kader waarbinnen de discussie over de Perspectiefnota kan plaatsvinden.

4.2. Begroting 2015

Het saldo van de begroting 2015 is naar verwachting € 2,3 miljoen negatief.

Voor dat bedrag zullen we in de begroting 2015 dus een oplossing moeten vinden. Daarop komen we verderop in deze Perspectiefnota terug, bij het onderdeel bezuinigingen.

In de laatste meerjarenraming gingen we nog uit van een verwacht tekort van € 2,1 miljoen. De belangrijkste oorzaak van het grotere tekort is het effect van de meicirculaire 2014.

Binnen het tekort van € 2,3 miljoen is ongeveer € 1 miljoen toe te rekenen aan uitgaven die we vanaf 2015 onder de transities kunnen rekenen (Alescon, WMO huishoudelijke hulp e.d.).

4.3. Meerjarenperspectief

Het meerjarenperspectief ziet er na de meicirculaire als volgt uit.

2015 € 2,3 miljoen negatief
2016 € 0,6 miljoen negatief
2017 € 0,8 miljoen negatief
2018 € 1,1 miljoen negatief

Op basis van de huidige gegevens, komt het totaal te bezuinigen bedrag over de jaren 2015 tot en met 2018 daarmee op ongeveer € 4,8 miljoen.

In deze bedragen gaan we er van uit dat de transities in het sociale domein niet tot extra structurele kosten leiden.

4.4. Transitie

De drie transitie willen we in de begroting apart in beeld brengen. Op die manier kunnen we toepassing geven aan het uitgangspunt dat de inkomsten en uitgaven in beginsel in evenwicht zijn en dat we tegelijk zorgen voor een zachte landing.

We zullen in de conceptbegroting hiervoor een aanpak voorstellen. Daarbij willen we in beeld brengen hoe de relatie is tussen het door het Rijk in te stellen sociaal deelfonds en onze uitgaven op het brede terrein van de drie transitie.

4.5. C-reserve

De C-reserve is een tijdelijke reserve, die is ingesteld om financiële tegenvallers op te kunnen vangen die een gevolg zijn van de financieel-economische crisis die alweer enkele jaren terug is ontstaan. In het coalitieakkoord is deze reserve ook nadrukkelijk in verband gebracht met mogelijke tijdelijke tekorten vanuit de drie transitie. Het saldo van de C-reserve bedraagt, na verwerking van de jaarrekening 2013 en de voorjaarsnota 2014, € 3.164.000.

Daarnaast is in het coalitieakkoord ook de BDU-CJG reserve genoemd als mogelijkheid om tijdelijke tekorten op te vangen. Deze reserve wordt ook gebruikt voor diverse invoeringskosten.

5. Bestedingsplan

5.1. Intro

In dit hoofdstuk geven we een eerste aanzet voor verdeling van de bestedingsruimte in 2015 over de diverse onderwerpen.

In de conceptbegroting die we dit najaar aanbieden, zullen we – op basis van de discussie in de raad op 3 juli 2014 en de actuele feiten en omstandigheden van dat moment – een definitief bestedingsplan opnemen.

Na de vaststelling van de begroting ligt het bestedingsplan 2015 vast.

Voor dit bestedingsplan geldt wat we aan het begin van deze nota al hebben aangegeven: we gaan de komende vier jaar uitvoering geven aan het coalitieakkoord. Tegelijk nemen we verantwoordelijkheid voor de realisatie van voornemens waaraan we ons als gemeente al in meer of mindere mate verbonden hebben. Dat geeft aan dit bestedingsplan een gevarieerd beeld.

Voor we nu ingaan op het bestedingsplan, geven we aandacht aan enkele ontwikkelingen die wel van belang zijn voor onze gemeente, maar waarvoor we nog geen concreet bedrag vragen uit de structurele of incidentele bestedingsruimte (paragraaf 5.2.).

5.2. Plannen in ontwikkeling

Er is een aantal ontwikkelingen die naar verwachting in de conceptbegroting een plaats krijgen in het bestedingsplan, maar waarvan we nu de bedragen nog onvoldoende concreet kunnen benoemen.

Ook zijn er plannen in de maak waarvoor we mogelijk een beroep zullen doen op bijvoorbeeld de Leefbaarheidsreserve en de B-reserve. Daarnaast zijn er zaken die beleidsmatig van belang zijn, maar waarover we financieel nog geen uitspraken kunnen doen.

Voor een aantal plannen geldt bovendien dat we mogelijk al in 2014 met aparte voorstellen komen.

- Dörpshoezen Onbeparkt Holdbaar

We zijn als gemeente eind 2012 gestart met een project om energiebewustzijn te stimuleren in dorpshuizen. Tien van de zeventien dorpshuizen doen mee. Een aantal maatregelen kost geld: isolatie, dubbel glas enzovoort. Daarvoor willen we een laag renderende lening beschikbaar stellen.

- Boa

Op dit moment stelt u als gemeenteraad incidenteel geld beschikbaar voor het werk van de Buitengewoon Opsporingsambtenaar. Binnenkort komt er een evaluatie van dat werk beschikbaar. De uitkomsten daarvan bepalen of en in welke mate we u bij de begroting zullen voorstellen hiervoor structurele middelen beschikbaar te stellen.

- Dorpsvisie Spier

We komen nog in 2014 met een voorstel om uitvoering te geven aan de dorpsvisie Spier (onder andere aanleg geluidswal). Dit heeft vooral te maken met de mogelijkheid om op korte termijn gebruik te maken van substantiële cofinanciering.

- Sport

Ter uitvoering van de nota sportaccommodaties zullen we de komende jaren mogelijk nog enkele voorstellen aan u voorleggen. Op dit moment hebben we de indruk dat de betaling daarvan kan plaatsvinden uit de resterende incidentele bestedingsruimte en/of reserves/fondsen.

- Zonnelening

Particuliere woningbezitters kunnen een beroep doen op een provinciale subsidie om installaties voor zonne-energie aan te schaffen. We verwachten in 2014 met een voorstel te komen om daar vanuit de gemeente aanvullend beleid op te formuleren.

- Ontwikkeling wijken

We hebben als gemeente de eerste ervaringen opgedaan met het verbeteren van leefbaarheid in de wijken van de grotere dorpen. Via kernteams (deelnemers: gemeente, politie, welzijnswerk, maatschappelijk werk, woningcorporatie) hebben bewoners en instellingen/gemeente samen gewerkt aan het behouden en versterken van leefbaarheid. Het betreft een integrale aanpak: zowel de fysieke, sociale als veiligheidscomponent komt aan de orde.

In verschillende dorpen zijn wijkverbeterings- en leefbaarheidsprojecten uitgevoerd of in uitvoering. Enkele voorbeelden:

- Oranjestraat / AM Sorgstraat in Smilde, Hofjes 't Spiek in Beilen, Beilen-west: instelling preventieteam.
- Bovensmilde: werkgroep van bewoners bezig met het vormen van een visie op de toekomst van hun dorp.

Ook de komende periode gaan we hiermee verder en zullen we deze werkwijze verder ontwikkelen en uitbouwen. In 2015 en de jaren erna zullen we ook verschillende projecten opstarten. Voor de kosten die dit met zich meebrengt zullen we u waarschijnlijk voorstellen een bedrag uit de Leefbaarheidsreserve en/of de resterende incidentele bestedingsruimte beschikbaar te stellen.

5.3. Algemene toelichting

In de aanloop naar deze Perspectiefnota hebben we als college een aantal bestedingswensen verzameld en ons daarover een eerste mening gevormd.

Hieronder staat het voorlopige bestedingsplan in een tabel, daarna volgt een korte toelichting.

5.4. Bestedingsplan in schema

tabel 3

<i>nr</i>	<i>omschrijving</i>	<i>krediet (met structu- rele lasten)</i>	<i>struct. lasten</i>	<i>incid. lasten</i>
1.	Westerbork Brandenweg	1.000.000	80.000	
2.	Woonservicezone Beilen – Kindcentrum Beilen			100.000
	Woonservicezone Beilen – Karspelhuus		35.000	
3.	Veiligheid		10.000	
4.	Stefanustoren Westerbork			115.000
5.	Fonds inwoners-initiatieven			25.000
totaal		1.000.000	125.000	240.000
totaal beschikbaar			125.000	618.900
saldo			0	378.900

5.5. Toelichting bestedingsplan per onderdeel

5.5.1. Westerbork Brandenweg

krediet	structureel	incidenteel
1.000.000	80.000	

Het inzetten/geschikt maken van de Brandenweg als alternatieve route voor groot en doorgaand verkeer is een essentieel onderdeel van de verkeersplannen voor Westerbork. Voor de overige maatregelen zijn al gelden beschikbaar gesteld, voor het onderdeel Brandenweg nog niet. We werken deze plannen samen met de provincie uit.

5.5.2. Woonservicezone Beilen

doel	krediet	structureel	incidenteel
kindcentrum Beilen			100.000
verplaatsing Karspelhuus		35.000	

De gemeenteraad heeft zich in het verleden uitgesproken voor de ontwikkeling van een woonservicezone in Beilen en heeft daarbij ook aangegeven dat hij daarvoor middelen beschikbaar wil stellen. Wij verwachten dat er in 2015 daadwerkelijk gestart gaat worden met nieuwbouw en inrichting van de openbare ruimte.

Bij de inzet van gemeentelijke middelen gaat het om drie aspecten.

In de eerste plaats om het inrichten van de openbare ruimte. Voor het eerste deel daarvan heeft de gemeenteraad in de begroting een bedrag van € 175.000 beschikbaar gesteld. Daarnaast zijn we bezig met de plannen voor de ruimtelijke inrichting het tweede deel van plannen. Op dit moment is nog niet concreet in te vullen of en voor welk bedrag extra geld nodig is. Dat zal naar verwachting in de begroting 2016 zichtbaar worden.

In de tweede plaats is het de bedoeling om in de woonservicezone een kindcentrum te vestigen, waarmee tegelijk verplaatsing van de Harm Smeengeschool en de Eshorst gerealiseerd worden. De voorbereidingskosten daarvan bedragen naar verwachting € 100.000. De kosten zullen vanaf 2015 gemaakt gaan worden.

In de derde plaats gaat het om het verplaatsen van het Karspelhuus. In het recente verleden heeft de gemeenteraad al uitgesproken om in beginsel een bedrag beschikbaar te stellen voor de meerkosten die het gevolg zullen zijn van deze verhuizing. Dat bedrag zal in 2015 voor het eerst nodig zijn.

5.5.3. Veiligheid

krediet	structureel	incidenteel
	10.000	

Gemeenten dragen bij in de bovenlokale kosten van het veiligheidsbeleid. Dat gebeurt onder andere op basis van het convenant huiselijk geweld. Verder dragen we bij aan het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) Daar wordt informatie op regionaal niveau verzameld en vertaald in voorstellen voor gerichte handhavinginszetting.

Het RIEC is in de eerste jaren bekostigd door het ministerie van justitie. Nu vraagt het ministerie aan de gemeenten om de kosten te betalen, wat in Noord Nederland betekent dat we voor 2015 een bedrag van € 0,10 per inwoner en vanaf 2016 een bedrag van € 0,15 moeten bijdragen in de kosten.

Daarnaast nemen de kosten voor het huisverbod online feitelijk toe door toenemend gebruik. Ook burgernet blijkt een succes waarvoor iets meer aan middelen nodig is.

Onze huidige uitgaven zijn begroot op € 8.400. Er is € 10.000 structureel extra nodig.

5.5.4. Stefanustoren Westerbork

krediet	structureel	incidenteel
		115.000

Deze toren is eigendom van de gemeente. De toren heeft, onder andere door het werk van de bonte knaagkever, groot onderhoud nodig. Onder andere de draagconstructie is aangetast. De schade is momenteel al zo groot dat we op enkele plaatsen extra ondersteuning hebben aangebracht. Ook is het leiwerk aan reparatie toe, om lekkage te voorkomen. Tot slot is ook het klepelwerk aan restauratie toe. Het gaat om een omvangrijke onderhoudsoperatie, buiten het reguliere onderhoudswerk om.

5.5.5. Fonds inwoners-initiatieven

krediet	structureel	incidenteel
		25.000

We stimuleren initiatieven van inwoners die hun directe sociale leefomgeving verbeteren. Vaak zal het daarbij gaan om kleinschalige initiatieven waarvoor bijvoorbeeld beperkte ondersteuningskosten gemaakt worden. We kunnen met een bijdrage in zulke kosten zo'n initiatief net over de drempel heen helpen. Daarvoor richten we een fonds op dat we met € 25.000 voeden.

6. Bezuinigingen

6.1. Intro

Zoals in het coalitieakkoord afgesproken, gaan we in deze bestuursperiode uit van een structureel te bezuinigen bedrag van € 4 miljoen.

Daarvan hebben we in het akkoord een bedrag van € 3 miljoen al min of meer concreet aangewezen.

In de bezuinigingslijst in het coalitieakkoord is de koers van dat coalitieakkoord duidelijk zichtbaar. De bezuinigingen vinden zo weinig mogelijk plaats in het sociaal domein, zodat we de mensen die kwetsbaar zijn zo veel mogelijk ontzien.

Op basis van de meicirculaire is de financiële werkelijkheid inmiddels al weer anders. Voor de jaren 2015 tot en met 2018 is het verwachte tekort € 4,8 miljoen, voor 2015 is de taakstelling € 2,3 miljoen.

De in het coalitieakkoord afgesproken bezuinigingen zijn uiteraard niet allemaal in 2015 realiseerbaar. Zoals hieronder zal blijken, zijn er uit die lijst in 2015 bezuinigingen mogelijk tot een bedrag van € 1,4 miljoen.

Dat betekent dat er daarna nog een tekort van € 1 miljoen resteert.

Om daarin een oplossing te vinden, zijn verschillende denkrichtingen mogelijk: gericht zoeken naar andere bezuinigingsmogelijkheden, een procentuele korting op nader te bepalen producten/uitgaven of het eenmalig opvangen van dit tekort uit een reserve.

Alle mogelijkheden hebben hun eigen voor- en nadelen. Alles overwegend gaat onze voorkeur uit naar het in 2015 opvangen van € 1 miljoen vanuit de C-reserve.

Daarvoor is het doorslaggevende argument dat de oorzaak van het tekort ook voor dit bedrag (€ 1 miljoen) is gelegen in uitgaven in de sfeer van de transities (WMO, Alescon, re-integratie e.d.).

6.2. Algemene toelichting

Hieronder staan de voorgestelde bezuinigingen in een tabel, daarna volgt een korte toelichting.

6.3. Bezuinigingen in schema

tabel 4

<i>nr</i>	<i>omschrijving</i>	<i>bedrag</i>
1.	sport	11.000
2.	nieuwkomers	16.000
3.	lokaal onderwijsbeleid	30.000
4.	groen openbare ruimte	150.000
5.	verkeersborden	3.000
6.	wegen, bruggen en verlichting	125.000
7.	onvoorzien	50.000
8.	voorzieningen bestuur	2.000
9.	lijkbezorging	10.000
10.	rekenkamer	20.000
11.	actualiseren begroting	162.000
12.	bedrijfsvoering	150.000
13.	ruimte nieuw beleid	625.000
totaal		1.354.000
totaal te bezuinigen		2.300.000
nog in te vullen		946.000

6.4. Toelichting bezuinigingen per onderdeel

6.4.1. Sport

bedrag
11.000

Bij de uitvoering van het nieuwe beleid voor sportaccommodaties in de buitensport komen de energielasten voor rekening van de verenigingen. Het is ons voornemen om dat beleid geleidelijk in een periode van enkele jaren in te voeren. In 2015 levert dat dit bedrag aan besparing op. Daarnaast zullen we voorstellen om de komende jaren de tarieven voor de binnensport en de zwembaden/zwemlessen te verhogen.

6.4.2. Nieuwkomers

bedrag
16.000

De wettelijke regels voor de uitvoering van deze taak veranderen. Daardoor kan dit bedrag bezuinigd worden.

6.4.3. Lokaal onderwijsbeleid

bedrag
30.000

Jaarlijks voegen we dit bedrag toe aan de reserve zonder dat daar meteen een directe bestemming tegenover staat. Daarom stoppen we met die jaarlijkse toevoeging.

6.4.4. Groen openbare ruimte

bedrag
150.000

De jaarlijkse onderhoudskosten voor het groen in de openbare ruimte bedragen in totaal ongeveer € 1,5 miljoen. We gaan daarop dit bedrag taakstellend bezuinigen.

6.4.5. Verkeersborden

bedrag
3.000

We brengen het aantal verkeersborden naar het minimumniveau.

6.4.6. Wegen, bruggen en verlichting

bedrag
125.000

De jaarlijkse kosten voor wegen, bruggen en verlichting bedragen ongeveer € 1,2 miljoen. We gaan daarop dit bedrag taakstellend bezuinigen.

6.4.7. Onvoorzien

bedrag
50.000

We schrappen de post onvoorzien. De praktijk leert dat er voor onvoorziene uitgaven altijd incidentele middelen beschikbaar zijn.

6.4.8. Voorzieningen bestuur

bedrag
2.000

We gaan op deze uitgaven taakstellend dit bedrag bezuinigen.

6.4.9. Lijkbezorging

bedrag
10.000

We gaan door diverse maatregelen in de kosten en de baten van de lijkbezorging dit bedrag taakstellend ombuigen. In totaal bezuinigen we op deze kosten in deze bestuursperiode € 40.000.

6.4.10. Rekenkamer

bedrag
20.000

Het structurele budget voor de rekenkamer gaat met dit bedrag omlaag. Als dat voor een concreet onderzoek nodig is, kunt u als gemeenteraad uit incidentele middelen putten.

6.4.11. Actualiseren begroting

bedrag
162.000

De afgelopen jaren is het grootste deel van de ruimte (structureel te hoog begroot) uit de begroting verdwenen. We halen nu nog op enkele plaatsen ruimte uit de begroting. Het gaat dan voor een deel om een optelsom van veel kleine bedragen. In 2015 kunnen we daarvan € 162.000 realiseren.

6.4.12. Bedrijfsvoering

bedrag
150.000

We gaan op de kosten van de bedrijfsvoering, waaronder gebouwenbeheer, taakstellend € 600.000 besparen. Deze taakstelling komt bovenop de taakstelling van ongeveer € 700.000 die vanaf 2014 voor de bedrijfsvoering geldt. In 2015 bezuinigen we de eerste € 150.000 van die € 600.000.

6.4.13. Ruimte nieuw beleid

bedrag
625.000

In onze meerjarenbegroting zit jaarlijks een groot bedrag aan structurele bestedingsruimte. We gaan ruim de helft van deze bestedingsruimte inzetten als bezuiniging. Voor de hele bestuursperiode gaat het daarbij om 1.260.000. Daarvan vullen we in 2015 een bedrag van € 625.000 in. Dat bedrag hangt direct samen met de structurele bestedingswensen in deze Perspectiefnota. Als het bedrag aan structurele wensen verandert, verandert ook het te bezuinigen bedrag.

7. Lokale lastendruk

lokale lasten

Bij de bepaling van de lokale lastendruk kijken we naar de volgende belastingen en heffingen: de onroerendzaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Leges en dergelijke dragen het karakter van een betaling voor individuele diensten en tellen daarom in de lokale lastendruk niet mee. De kosten van leges kunnen immers ook nooit hoger zijn dan de werkelijke kosten.

OZB

Voor de OZB gelden de afspraken zoals vastgelegd in het coalitieakkoord (zie ook de bijlage bij deze perspectiefnota). Voor de begroting 2015 geldt het percentage zoals genoemd in de CBS-prognose van maart 2014, te weten 1,5. De OZB-tarieven zullen dus in 2015 met 1,5% stijgen, het percentage dat dient als inflatiecorrectie.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

De tarieven in 2015 blijven naar verwachting op het zelfde niveau als in 2014.

In 2015 komen we voor beide onderdelen met nieuw beleid, wat van invloed zal zijn op de tarieven in 2016 en de jaren erna.

Daarbij nemen we als uitgangspunt – wat ook in het coalitieakkoord te lezen is - dat de nieuwe contracten afvalverwerking minder kosten en dat die lagere kosten vanaf 2016 hun weerslag vinden in de tarieven afvalstoffenheffing.

Bijlage - kaderbrief begroting 2015

We hebben deze kaderbrief in het voorjaar 2014 vastgesteld en daarmee de ambtelijke organisatie de kaders aangereikt waarbinnen de concernbegroting zal worden voorbereid.

1. Inleiding

In deze kaderbrief staan de financieel-technische uitgangspunten voor de samenstelling van de begroting 2015 en voor de meerjarenraming 2016– 2018 opgenomen. Het betreft in hoofdzaak de kaders die gelden voor de begroting exclusief de nog toe te passen bezuinigingen.

Een aantal uitgangspunten vloeit voort uit wettelijke bepalingen (Gemeentewet en Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, het BBV), bestaand beleid en de keuzes gemaakt in het coalitieakkoord. Deze zijn uitgewerkt in paragraaf 3.

Daarnaast moet in het kader van het financieel toezicht rekening worden gehouden met de aandachtspunten uit begrotingscirculaire 2015-2018 van de provincie (paragraaf 2).

2. Provincie

In de begrotingscirculaire van de provincie staan aandachtspunten opgenomen voor het opstellen van de begroting 2015 en de daarbij horende meerjarenbegroting.

Centraal uitgangspunt is een structureel en reëel evenwicht in de (meerjaren)begroting. De geraamde structurele lasten worden gedekt door structurele baten en de incidentele lasten worden gedekt door incidentele of structurele baten.

Voor een oordeel over deze voorwaarde is een transparant overzicht nodig van incidentele baten en lasten die het begrotingssaldo beïnvloeden. Het meerjarenoverzicht van incidentele baten en lasten moet worden opgenomen in de begroting.

De concrete uitgangspunten om voor het begrotingsjaar 2015 voor het repressief toezicht² in aanmerking te komen zijn:

1. De begroting 2015 dient naar het oordeel van Gedeputeerde Staten in evenwicht te zijn of, als dat niet het geval is, dient de meerjarenraming aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in 2018 tot stand zal worden gebracht.
2. De jaarrekening 2013 dient reëel in evenwicht te zijn. Indien de jaarrekening niet in evenwicht is kan dat, afhankelijk van de aard van het tekort, van invloed zijn bij de bepaling van het toezichtregime.
3. De vastgestelde jaarrekening 2013 en de begroting 2015 dienen tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november 2014, aan Gedeputeerde Staten te zijn ingezonden.

¹ de kaderbrief in de perspectiefnota is de zelfde als de eerder dit jaar door het college vastgestelde kaderbrief, hier en daar iets aangepast in redactie en lay out, maar inhoudelijk identiek.

² Repressief toezicht is toezicht achteraf. Wanneer de gemeente haar zaken onvoldoende op orde heeft, kan de provincie ook vooraf al toezicht uitoefenen (preventief toezicht). Daarom gaat onze voorkeur uit naar repressief toezicht door de provincie.

Bezuinigingen

Veel gemeenten voeren ingrijpende bezuinigingsmaatregelen uit. Het realiseren daarvan is bepalend of het begrotingsevenwicht kan worden gehandhaafd. Bezuinigingsmaatregelen die in de begroting worden verwerkt, beoordeelt de provincie op hardheid en haalbaarheid.

Taakstellingen die aan de verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen, worden opgelegd, worden door de provincie als niet reëel beschouwd, tenzij de desbetreffende verbonden partij of gemeenschappelijke regeling op bestuurlijk niveau heeft besloten hoe deze opgelegde taakstelling daadwerkelijk wordt ingevuld. Er moet aannemelijk worden gemaakt dat de verbonden partij of gemeenschappelijke regeling de opgelegde bezuinigingsmaatregel concreet zal invullen.

3. Kaders begroting 2015

Uiteindelijk moet na het toepassen van bezuinigingen sprake zijn van een materieel sluitende begroting voor 2015.

De kaders die hierna volgen hebben betrekking op het opstellen van de begroting vóór het toepassen van eventuele bezuinigingen. Vooralsnog is er nog sprake van een tekort op de begroting 2015 van € 2.297.650,00. In de meerjarenbegroting 2014-2017 staan er voor 2015 nog twee taakstellende bezuinigingen van gezamenlijk € 180.000,00. Dit betekent dat voor 2015 nog een tekort resteert van € 2.117.650,00.

3.1. Basis

De basis voor de begroting 2015 wordt gevormd door:

- De jaarschijf 2015, zoals opgenomen in het meerjarenperspectief 2014-2017.
- De structurele effecten vanuit de voorjaarsnota 2014.

3.2. Loonontwikkeling

Basis salariskosten

De uitgangspunten voor de berekening van de salariskosten zijn:

- Werkelijk salarisniveau op 1 januari 2014.
- De formatie zoals opgenomen in het personeelsinformatiesysteem (PIMS) per 1 mei 2014.
- College- en directiebesluiten over toekomstige aanpassingen in de formatie.
- (Reguliere) periodieken.
- De rechtspositie van de medewerkers.
- Premies werkgever voor pensioen en sociale verzekering op het peil van 1 mei 2014.

Cao

De laatste loonsverhoging dateert van 1 april 2012. Sinds begin 2013 is er formeel geen Cao gemeenteamtbanen meer. Het college van Arbeidszaken van de VNG en de vakbonden zijn nog niet tot overeenstemming gekomen voor een nieuwe Cao. De verschillen zijn nog te groot. Er ligt een looneis van 5,5% voor de jaren 2013 en 2014.

Voor het jaar 2015 gaan wij uit van de opgenomen percentages in onze meerjarenbegroting 2014-2017.

- Een structurele stijging Cao loon met 2% voor het jaar 2014.
- Voor de loonontwikkeling en sociale lasten werkgever wordt voor 2015 rekening gehouden met een stijging van 1,5%.

Overige salariskosten

Daar waar Cao-afspraken van toepassing zijn, worden de budgetten aangepast. Het betreft de volgende onderdelen:

- Wachtgeldverplichtingen.
- Uitkeringen aan oud-wethouders.
- Rechtspositionele uitkeringen aan voormalige medewerkers.
- Op peil brengen en houden van de hoogte van pensioenrechten (oud) wethouders.

Personeelskosten en urenverdeling

De verdeling van de personeelskosten gebeurt vanuit de kostenplaatsen apparaatskosten binnendienst en buitendienst over de producten van de afdelingen. Dit gebeurt procentueel op basis van een inschatting van de tijdsbesteding.

3.3. Prijspeil

Voor de begroting 2015 geldt de “nullijn”, met uitzondering voor niet direct te beïnvloeden tarieven van derden voor onder andere: vervangingsinvesteringen, onderhoud gebouwen, contracten, stroom, gas, water, olie, benzine, premies voor verzekeringen, waterschapslasten en belastingen en heffingen.

De vastgestelde prijsstijgingen worden in de begroting opgenomen, zodra deze bekend zijn.

3.4. Volume-effecten

We houden rekening met de financiële gevolgen van volume-effecten die het gevolg zijn van bestaand beleid. Als deze effecten optreden, worden ze in de productenraming genoemd en beargumenteerd.

Volume-effecten kunnen zich voordoen bij budgetten die (mede) gebaseerd zijn op het aantal inwoners, woonruimten, leerlingen, uitkeringsgerechtigden, op de lengte van wegen en op de oppervlakte groen.

Bij de inkomstenramingen van huren en pachten, leges en andere rechten, belastingen, uitkeringen en bijdragen wordt ook rekening gehouden met volume-effecten.

Voor inwoners geldt de volgende prognose:

<i>jaar</i>	<i>inwoners</i>
2014	33.366
2015	33.386
2016	33.406
2017	33.426
2018	33.446

3.5. Rentepercentages

Uitgangspunt voor de toe te passen rentepercentages:

- Voor (eventueel) aan te trekken lang geld: 3%.
- Voor (eventueel) aan te trekken kort geld: 1%.
- Voor de toevoeging aan de reserves en bestemmingsreserves, de zogenaamde bespaarde rente, geldt de marktrente: 2%.
- Voor de berekening van kapitaallasten van nieuwe investeringen voor de rentecomponent: 3%.
- Voor de bestaande investeringen met vaste percentages deze percentages blijven toepassen.
- Voor de resterende investeringen het omslagpercentage aanhouden.

3.6. Subsidies

Begin 2012 heeft de raad de geactualiseerde Algemene subsidie verordening (ASV) vastgesteld. De subsidies die onder deze verordening vallen, zijn in twee groepen ingedeeld:

- Budgetsubsidies
- Waarderingssubsidies

Budgetsubsidie

Voor de budgetsubsidies geldt dat voor de begroting 2015 uitgegaan moet worden van de samengesteld gewogen gemiddelde CPB indexen “materie overheidsconsumptie” en “loon- en prijsontwikkeling” zoals opgenomen in de meicirculaire van 2014. Voor 2015 gaan we daarom uit van de netto materiële consumptie van 1,5%; voor de lonen en salarissen geldt een percentage van 2,25%.

In artikel 13 van de ASV is aangegeven dat het college voor 1 juli 2014 aan de subsidieaanvrager meedeelt welk budgetbedrag inclusief de samengesteld gewogen gemiddelde index voorlopig in de gemeentebegroting 2015 is opgenomen. Op grond van dit budgetbedrag moet de subsidieaanvrager voor 1 oktober 2014 een activiteitenplan en een begroting indienen.

Waarderingssubsidie

In de ASV is niets geregeld over het indexeren van de waarderingssubsidie. Daarom wordt voor 2015 uitgegaan van de nullijn, tenzij hierover andere afspraken zijn gemaakt.

3.7. Kapitaallasten / onderuitputting

De kapitaallasten van investeringen (rente en afschrijvingen) staan in de exploitatiebegroting. Er zijn twee situaties waarin die begrote kapitaallasten niet volledig nodig zijn.

1. Soms vinden geplande investeringen (waarvoor het krediet al beschikbaar is gesteld en de kapitaallasten al zijn geraamd) pas een of meer jaren later plaats. In het lopende begrotingsjaar vallen de kapitaallasten daardoor vrij.
2. Ook voor nieuwe investeringen worden de kapitaallasten op jaarbasis geraamd. Omdat in het jaar waarin het krediet wordt verleend geen kapitaallasten worden toegerekend, kunnen deze kapitaallasten als “onderuitputting” worden ingezet.

In de begroting wordt daarmee al structureel rekening gehouden tot een bedrag van € 202.500. Het bedrag dat daarboven vrijvalt is als incidentele bestedingsruimte beschikbaar.

3.8. Belastingen en tarieven

Coalitieakkoord

Als algemeen uitgangspunt gaat het coalitieakkoord 2014-2018 uit van een trendmatige verhoging van belastingen, leges en tarieven van 2% per jaar. De hoogte van de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt jaarlijks bepaald op basis van de dan actuele cijfers. De OZB-tarieven gaan niet omhoog, met uitzondering van de inflatiecorrectie. Dit is een voortzetting van het bestaande beleid.

Concreet betekent dit voor de begroting 2015:

- Voor de OZB³ wordt rekening gehouden met een algemene tariefstijging van 1,5%.
- De tariefstijging voor de overige belastingen en de verhuur van sportaccommodaties bedraagt 2%.
- Het tarief voor de afvalstoffenheffing is gebaseerd op een volledige kostendeckering inclusief het verdisconteren van de kwijtschelding.
- Het tarief van de rioolheffing wordt vastgesteld vanuit het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) 2011-2015. Hierbij is ook rekening gehouden met het verdisconteren van de kwijtschelding.

Uitgangspunten tarieven 2015

Soort heffing	2014	2015
Onroerende-zaakbelastingen⁴		
eigenarenheffing % WOZ-waarde (woningen)	0,1073 %	0,1089 %
eigenarenheffing % WOZ-waarde (niet woningen)	0,1835 %	0,1862 %
gebruikersheffing % WOZ-waarde (niet woningen)	0,1472 %	0,1494 %
totaal niet-woningen	0,3307 %	0,3356 %
Afvalstoffenheffing		
1-persoonshuishouden	€ 185,00	Kostendekkend
2-persoonshuishouden	€ 207,00	Kostendekkend
3- of meerpersoonshuishouden + recreatiewoningen	€ 230,00	Kostendekkend
Rioolheffing		
per aangesloten perceel	€ 223,50	Kostendekkend

³ bron: nationale consumentenprijsindex 2015 uit de tabel 1.1 kerngegevens voor Nederland 2010-2015 van het Centraal Economisch Plan 2014 van het CPB

⁴ bij de tarieven onroerendzaakbelasting is nog geen rekening gehouden met de WOZ-waardeontwikkeling

Soort heffing	2014	2015
Reinigingsrechten		
Per minicontainer incl. btw	€ 125,00	Kostendekkend
forensenbelasting⁵		
afhankelijk van de vastgestelde WOZ-waarde		
tot € 55.000,00	€ 368,00	€ 375,00
van € 55.000,00 tot € 83.000,00	€ 451,50	€ 460,50
van € 83.000,00 tot € 110.000,00	€ 474,50	€ 484,00
van € 110.000,00 tot € 138.000,00	€ 486,00	€ 495,50
van € 138.000,00 tot € 165.000,00	€ 549,00	€ 560,00
van € 165.000,00	€ 692,00	€ 705,50
toeristenbelasting		
per persoon per overnachting	€ 1,15	€ ?

Leges en overige tarieven:

- *Algemene leges*
De algemene leges worden in principe met 2% verhoogd tenzij deze door het rijk worden vastgesteld.
- *Marktgelden en standplaatsen.*
De tarieven voor de marktgelden en de standplaatsvergoeding gaan met 2% omhoog. Hiernaast gaan energietarieven met 2% omhoog.
- *Sporttarieven*
Een verhoging van 2%.
- *Leges omgevingsvergunning*
Deze leges opbrengsten worden berekend op een 100% kostendekking.
- *Leges lijkbezorgingsrechten*
Deze leges opbrengsten worden berekend op basis van 100% kostendekking overeenkomstig de vastgestelde uitgangspunten en waarbij rekening wordt gehouden met de uitwerking van de opgenomen ombuigingstaakstelling lijkbezorging.

⁵ bij de tarieven forensenbelasting is nog geen rekening gehouden met de WOZ-waardeontwikkeling

3.9 Gemeenschappelijke regelingen

Voor de ramingen van het aandeel in het nadelige saldo van de gemeenschappelijke regelingen, wordt de door die regelingen in hun begrotingen opgenomen bijdrage als uitgangspunt genomen.

3.10 Circulaires Gemeentefonds

Voor de berekening van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds wordt uitgegaan van de bedragen zoals opgenomen in de “meicirculaire” van 2014 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

3.11 Reserves en voorzieningen

Voorgenomen beschikkingen over de reserves en voorzieningen worden op grond van de begrotingsvoorschriften in de programma's en in de productenraming van de afdelingen zichtbaar. Dit betekent dat bij de samenstelling van de conceptbegroting een nauwkeurige inschatting moet worden gemaakt van de besteding van de reserves.

4. Kaders meerjarenraming 2016 tot en met 2018

De uitgangspunten voor de meerjarenraming zijn de volgende.

- De conceptbegroting 2015 vormt de basis.
- Voor loonontwikkeling wordt een percentage gehanteerd van 1,5% voor 2016, 2% voor 2017 en 2018.
- Een stijging van de sociale lasten voor de werkgever per jaar van 0,5% van het bruto jaarsalaris.
- Voor prijsontwikkeling een percentage van 0%, met een uitzondering voor de bij 3.3 aangegeven onderdelen.
- Toepassing van volume mutaties.
- Trendmatige tariefsverhoging op de OZB, Woonforenzen en Toeristenbelasting van 2%.
- Kostendeckende leges voor de omgevingsvergunning.
- Trendmatige tariefsverhoging op de overige belastingen en leges van 2%.
- Rentepercentage van 3%.
- Voor de gemeenschappelijke regelingen en de grote gesubsidieerde instellingen wordt een gemiddelde jaarlijkse verhoging van 2 % aangehouden.
- Een bijdrage uit de bestemmingsreserve BTW compensatiefonds van € 75.000,00 voor 2016 en € 25.000,00 voor 2017.
- In verband met opvang van het vervallen van de verfijningsuitkering riolering uit het gemeentefonds wordt jaarlijks tot en met 2017 een bedrag van € 100.000,00 structureel opgenomen en in 2018 het restant bedrag van € 58.689,00.
- Er wordt rekening gehouden met de verwachte verkiezingen en de organisatie van de Middenveldtentoonstelling in de betreffende jaren.